

MAJA ĐURINOVIĆ

Mr. SINGLE U POTRAZI ZA BENDOM

In memoriam, Željko Vukmirica (1953. – 2025.)

Kada se naš „otok“ okrnji odlaskom neke bliske osobe imam potrebu za barem još jednim razgovorom. Vukov lik mi je duboko utisnut, vraćaju se neke scene sad dodatno emotivno obojane, ali kako smo mi ipak ukorijenjeni u civilizaciju Riječi kojima posređujemo misli i sjećanja, pokušavam vratiti tekst. („Objasni to, ništa se ne podrazumijeva!“ zaključio bi Vuk uputu ili raspravu oko nekog uprizorenja.) Tako se u želji da ga malo vratim, i ponovno „čujem“, u potrazi za njegovim riječima, formirao ovaj naš mali „razgovor“.

„Prije upisa na Akademiju slušamo Bitlse, Stonse, Dorse, Dilana, Dženis i Hendriksa na Radio Luksemburgu. I svi učimo engleski. Teatar &TD je jedan od boljih europskih teatarara. Zagreb ima jaku kulturnu scenu. Republike se natječu. Vrijeme je bendova. Skužio sam čovjeka po bendovima koje sluša. Upisujem Akademiju kao amater s iskustvom teatra i dobrim temeljima, informiran. Snovi

se ruše. Ono što učimo i ono što smo očekivali potpuno se razlikuje. Profesori ne znaju što bi s nama. A mi sumnjamo u sebe. Ono što se meni čini dobro nije dobro njima. I obrnuto. „Ajde nam pokažite kako bi vi to napravili.“ I pokazali smo. Mladen Vasary i ja ostajemo sami raditi poslije klase jer nas je strah. Radimo svoju prvu malu cjelinu koju pokazujemo predavačici scenskog pokreta Ivici Boban. „Evo, mi bi to ovako napravili.“ Njoj se to sviđa. Dorađujemo tu etidu i pokazujemo je cijeloj klasi. Iz toga nastaje ispit Klaunovi 1 i 2. Kazališni izričaj bio je izrazito fizička ekspresija. Fizički teatar je tada bio svjetski trend, a naš glumački trening bio je mješavina svega što smo vidjeli i što je gospođa Boban donijela sa usavršavanja u Moskvi.

Scenski pokret nam zapravo postaje glavni predmet, a glavni predmet sporedni. Ali ne svima. Tu se izdvajamo Vasary, Darko Srića i ja. S Ivicom Boban istražujemo što bi

nam bio sljedeći korak. Što je ono što nas stvarno interesira. Ono što možemo zastupati. Dolazimo do činjenice obezvrijeđene riječi u teatarskom i društvenom životu. Javna je riječ je bila formalna jer se zbog nekih riječi moglo u zatvor. Riječ gubi unutar-nju vrijednost načinom korištenja u društvu i medijima. Režemo članke iz novina i analiziramo ih.

Počinje vrlo naporan i uporan rad. Kolektivni. U to vrijeme nama je bilo normalno da se u teatru glumi, piše, režira i koreografira. To je bilo takvo vrijeme. Meni je bilo normalno raditi u grupi kao što smo radili bendove kao klinici.⁴¹

Vidim Vuka dok čitam ove retke. Strast i upornost okupljanja „benda“, klinački užitak u trenucima snažnog osjećaja kolektiva, ansambla, klase, zajedničkog napora u rješavanju „zadatka“. Psihofizički angažman „do daske“: psihički u smislu fokusa, fizički do krajnjih granica. Radosni, ponosni užitak iscrpljenog, oznojenog tijela, davanja maksimuma. Naravno da to nikad ne može potrajati dugo. Iscrpi se i iscrpljivanje, kao u konačnici: ipak uvijek nejednako ulaganje. (S druge strane, priznajmo, iscrpljujuće je i pratiti i tuđe samoiscrpljivanje...)

Nakon Kazališne radionice Pozdravi, jedinstvenog, studentskog benda mladih buntovnika glume, Vukmirica je pokušao umjetnički djelovati u više „bendova“: kazališnih, filmskih, muzičkih. I svuda je ostavio trag, neku nezaboravnu ulogu, scenu, kadar, ali nigdje zadugo. Teško je izdržavao biti zadovoljan bez da radi ono što ga „stvarno interesira“ i „što može zastupati“. Stoga se uvijek mogao vratiti, i vraćao u sigurnost Mr. Singlea, odnosno sigurni, autonomni prostor svojih sjajnih monodrama posve različitog karaktera ali jednako neodoljivog ludizma:

eruptivnu energiju *Povijesti moje gluposti* i začudni, pročišćeni minimalizam *Mr Singlea*.

Što znači biti u bendu s Vukom, u najboljem smislu, prvi put sam osjetila 2002. Radili smo *Fritzspiel* Borisa Senkera u režiji Roberta Raponje, premijera na Međunarodnom festivalu mladih na Kaštelu u Puli, i prva predstava nakon Domovinskog rata u kojoj surađujemo sa srpskim, odnosno novosadskim glumcima. U podjeli su: Slavica Knežević (Barunica Castelli), Jasna Đuričić (Sestra Angelica), Boris Isaković (Leone), Željko Vukmirica (Naci Glembay), Dražen Bratulić (Puba Fabriczy) i Jugoslav Krajnov (Silberbrandt). Riječ je o zaigranom Krleži, odnosno *Gospodi Glembaj* na više načina: kao grčka tragedija, elizabetinska drama, nušićevska komedija i tako dalje, a ja sam dobila priliku prikazati *Glembajevu* kao plesno kazališni komad „prema receptu Pine Bausch“. Radimo izolirani, u idili seoskog imanja središnje Istre, jednako udaljeni od osobnih prioriteta, posvećeni i angažirani. I tu se Vukmirica pokazao kao lav, stari majstor fizičkog teatra, koji je svojom poticajnom energijom održavao „međunarodni“ plesni bend u ekspresivnoj napetosti. Iako se, ponosan na svoju prošlost, ljutio na svoju „novu“ voluminoznost tijela („Eto vidiš što sam si napravio!“), njegovo kretanje, geste, ispadi, padovi su bili savršeni, a uzemljeni stav silno moćan. I neumoljiv – poput starog Glembaja.

U jesen 2008. Željko Vukmirica dolazi kao predavač, a uskoro i docent na Umjetničku akademiju u Osijeku, gdje će ostati dvije i pol godine. Naravno da je odmah napravio kreativni kaos, pun ideja i pozitivne energije. Pa na primjer sa studentima postavlja Huxlyjev *Vrli novi svijet* pri čemu je zaposjeo skoro sve prostorije kazališnog odsjeka na Akademiji i još prostor ispred, i sjenicu...

Tu smo opet mali bend, često trio s njegovim prijateljem, dramaturgom i

I „Bendovi dijele sudbinu“, *Kazalište*, 2012. br. 31_32, str. 63

asistentom, Berislavom Cimermanom, koji zajedno putuje na relaciji Zagreb – Osijek, ali zapravo Vuk pokušava sa svakom skupinom studenata ostvariti to zajedništvo, ekipu angažiranu oko zajedničkog projekta, koji nije interpretacija nekog klasika nego, i dalje i uvijek: osobni interes i stav. Tako je kao ispit iz glume 3. godine pod njegovim mentorstvom 2010. nastala izvrsna studentska predstava *Pravo i zapravo*. U najavi je Vuk objasnio: „Predložak za 11 iznimno iskrenih priča koje u svojim monolozima kroz vrlo osebjune karaktere pričaju je članak 54. Ustava Republike Hrvatske. To je naime članak Ustava koji bi svakome trebao jamčiti pravo na rad, a studenti pokušavaju progovoriti kroz pronađene karaktere o razlici između stvarnog života (zapravo) i prava koje jamči naš najvažniji zakonski akt.“ Predstavu, ispovjedne monologe izvodi bend šljakera / udaraljkaša u radničkim kombinezonima s metalnim lojtrama i kantama, koji ovdje služe i kao instrumenti. Bila je to glasna i jasna predstava, u vrijeme kad je krenuo snažni val iseljavanja osječke mladeži u Irsku, ritmički složena i vrlo zahtjevna (nešto popu Les Tambours du Bronx), koja je izvedena i na Osječkom ljetu kulture i na gostovanju u Lausanni.

Kako se udomaćio u Osijeku, 2010. Vuk dobiva režiju *Prosjačke opere* Bertolta Brechta u osječkom HNK. U razgovoru objavljenom u programskim novinama kaže:

„Meni je najveće otkriće u radu s izvođačima na ovoj predstavi bilo to da postoji nešto što je zajedničko i opernim pjevačima i glumcima, a to je tempo. Tempo je zastrašujući problem, jer je tempo problem emocije, emocija se bilježi upravo tempom. Ako se operni pjevač ogriješi o tempo to se odmah čuje. Međutim dramski pisci kao što su Čehov i Shakespeare pišu također u određenom tempu. Ako se taj tempo promaši,

to je promašena emocija. Brecht i Weill su bili toliko precizni da ako, na primjer, prva pjesma u sceni ima tempo 60 u minuti, a druga 120, oni su dizali dramsku napetost kako bi prošli taj luk od 60 do 120. Znači napetost raste sve više i više, sve dok dramska situacija ne može više ništa napraviti i tek tada dolazi pjevanje. Tim alatom i zanatom Brecht i Weill barataju fenomenalno.“ Bila je to velika predstava s integralnim tekstom i orkestrom, i vrlo zahtjevna, i priznajem kao osoba koja se trudila oko pokreta i ritma dok su se pjevači borili s glumačkom interpretacijom, a glumci s pjevanjem, da je malo tko imao sluha i strpljenja za Vukovo otkriće i glasno brojanje tempa tijekom probe... Mr Single je srećom, odustao na vrijeme i vratio se klasičnim postavkama i uputama.

Kao posljednji veliki angažman na Umjetničkoj akademiji u Osijeku, prije prelaza u Zagreb na ADU, Vuk je bio umjetnički ravnatelj 4. Dionizijevog festivala koji se tada, u proljeće 2011. organizirao u Osijeku i Đakovu. Zadani moto festivala je bio „Igram do grada“, i ovdje citiram njegovu najavu:

„Arhitekti i urbanisti kažu da je grad najveća i najsloženija tvorevina čovjeka u prostoru, ali niti jedna arhitektura ili struktura, ma kako složena bila, ne znači ništa bez ljudi, tj. života. A život, pak, osim ljubavi, najviše oplemenjuje igra (i ljubav prema igri). Kazalište je produhovljen oblik te životne igre - ili često igre života – koja nas prati još od drevne antike.“ Tim povodom, prema Vukovom konceptu osječka Akademija „poklanju pravu urbanu poslasticu“ i „najatraktivniji dio festivala“, hrvatsku praizvedbu djela suvremenog skladatelja Mauricia Kagela *Eine Brise (Povjetarac)* napisanu za 111 – biciklista! *Povjetarac* je izveden u Osijeku i Đakovu (gdje je Vuk biciklistima dodao još paradu lipicanskog dvoprega i puhački orkestar). Novinski osvrt bilježi da je u Osijeku

bilo kišno i da je nastupilo tek 60-ak biciklista, ali „Brojni su građani prijepodne na relaciji Tvrđa - Promenada -Trg Ante Starčevića – Europska avenija - Umjetnička akademija pomalo začuđeno promatrali 60-ak biciklista koji su u pratnji policije zvoncali, šuškali...“^{II} Ovaj put je Vuk želio napraviti ne bend nego cijeli orkestar sastavljen od izvođača i publike, od profesora i studenata. Djelomično je uspio. Ali je i ovdje nekako, unutar cijelog tog šušura koji je proizveo, i koji je neprestano proizvodio oko sebe ostao: Mr. Singl.

I neka posljednja riječ i potpis bude Vukov, a čini mi se i nekako vrlo metaforičan. U svojoj najavi Kagelovog *Povjetarca* on zaključuje:

„Naime, teško je zamisliti nešto što bolje integrira umjetničku igru u urbano tkivo grada od tog atraktivnog suvremenog glazbenog djela koje će biti izvedeno na trgovima i ulicama Đakova i Osijeka, kojima će prolaziti biciklisti – izvođači. Tako i djelom i simbolički unosimo nov povjetarac u kulturni i sveučilišni život Hrvatske.

Do sljedeće igre,

pozdrav,

doc. Željko Vukmirica,

umjetnički voditelj IV. Dionizijevog festivala“

II Narcisa Bošnjak/ Tomislav Levak,
„Unatoč kiši, 60-ak biciklista izvelo Kagelov povjetarac“,
(Glas Slavonije, 22.3.2011.)